

Rahandusministeerium

.06.2026 nr 2-7/26-171/1

Huvide deklareerimine

Riigikogu korruptsioonivastane erikomisjon soovib saada teavet riigi omandis või riigi osalusega juriidiliste isikute juhtide huvide deklareerimise kohta, sh võrrelduna huvide konflikti riski vältimise teiste meetmetega.

Korruptsioonivastase seaduse (KVS) § 13 lg 1 sätestab ametiisikute ringi, kel on kohustus iga-aastaselt oma huvid deklareerida. Seejuures annab KVS § 13 lg 1 punktid 12-15 ministrile volituse kehtestada huvide deklareerimise kohustus avalik-õiguslike juriidiliste isikute ametiisikutele, konkurentsiseaduse tähenduses avaliku ettevõtja juhtorgani liikmele, riigi või avalik-õigusliku juriidilise isiku asutatud sihtasutuse juhtorgani liikmele, isikule, kellele on seaduse või halduslepinguga delegeeritud avaliku ülesande täitmise korral otsuse või toimingute tegemise pädevus.

Riigikogu korruptsioonivastase erikomisjoni pädevusse kuulub KVS § 9 lg 1 kohaselt muude ülesannete hulgas ka huvide deklaratsioonide kontrollimine ning seejuures on ilmnenu, et riigile kuuluvate ja riigi osalusega äriühingute juhtide osas on huvide deklareerimise regulatsioon ja praktika ebaühtlane.

Vastavalt peab korruptsioonivastane erikomisjon vajalikuks saada rohkem selgitusi huvide konflikti riski maandamise kohta riigi osalusega ja riigile kuuluvate juriidiliste isikute juhtimisel. Eesti Vabariigi osaluspoliitika (2025) on sel teemal üsna üldsõnaline, ilmselt seetõttu on ka riigile kuuluvate ja riigi osalusega ettevõtete juhtide huvide deklareerimise kohustus ebaühtlane – nt ei deklareeri huve KVS mõttes riigitulundusasutuse Riigimetsa Majandamise Keskuse (RMK), avalik-õiguslike juriidiliste isikute Tervisekassa ja Töötukassa, Elering AS, AS Eesti Raudtee, aktsiaseltsi Tallinna Lennujaam, AS Tallinna Sadam ja OÜ Rail Baltic Estonia juhid. Loetelust mitmete juriidiliste isikute läbipaistva tegutsemise meetmeid on käsitletud ka korruptsioonivastase erikomisjoni istungil.

Sealhulgas otsustas korruptsioonivastane erikomisjon oma 3. juuni 2024 istungil kontrollida huvide deklaratsioone kantsleritel ja nõukogu ja juhatuse liikmetel valimist riigi äriühingutest ja sihtasutustest – Eesti Energia AS, Riigi Kinnisvara AS, Elering AS, AS Tallinna Sadam ja Nordic Aviation Group AS (tänapäevaks pankrotis). Kontrollimise käigus ilmnis, et Elering AS ja Nordic Aviation Group AS (tänapäevaks pankrotis) juhtidel puudub huvide deklareerimise kohustus. Nordic Aviation Group AS pankrotile eelnes keeruline periood, mille vältel püüti ettevõtte olukorda parandada ning seejuures toodi riikliku lennuettevõtte Nordica erikontrolli aktis välja mitmeid huvide konflikte Nordica juhtide ja töötajate osas. Seega ei olnud asutusesisesed huvide konflikti vältimise meetmed piisavad hoolimata sellest, et rahandusministeerium osales Nordica nõukogus.

Vabariigi Valitsuse seaduse (VVS) § 65 lg 1 sätestab rahandusministeeriumi valitsemisala ja muude küsimuste reas kuuluvad sinna ka riigi personalipoliitika, riigivara ja riigihangetega seotud tegevus, riigihalduse kavandamine ja koordineerimine, riigi rahavoo juhtimine. Rahandusministeeriumi põhimääruse § 30¹ punkt 13¹ täpsustab nende funktsioonide täitmist riigi osaluspoliitika ja riigihangete osakonna pädevust käsitledes. Nimelt töötab riigi osaluspoliitika ja riigihangete osakond välja riigihangete- ja riigi osaluspoliitikat, valmistab ette õigusaktide eelnõusid, koordineerib riigiasutuste tegevust riigihangete ja riigiabi valdkonnas, korraldab riigi huvide kaitset riigi osalusega eraõiguslikes ja avalik-õiguslikes juriidilistes isikutes.

Eeltoodust tulenevalt on rahandusministeeriumil pädevus osaluspoliitika teostamiseks, sh läbipaistvuse tagamise meetmete osas, mitte ainult rahandusministeeriumi valitsemisalasse kuuluvate juriidiliste isikute osas, vaid kõigi KVS § 13 lg 1 p 12-15 viidatud isikute, s.o avalik-õiguslike juriidiliste isikute, konkurentsiseaduse tähenduses avalike ettevõtjate, riigi või avalik-õiguslike juriidiliste isikute asutatud sihtasutuste juhtide ning isikute osas, kellele on seaduse või halduslepinguga delegeeritud avaliku ülesande täitmise korral otsuse või toimingute tegemise pädevus.

15. juunil 2025 on ajalehes „Postimees“ ilmunud artiklis „Rahandusministeerium kaitseb riigifirmade juhtide majandushuvide varjamist“ öeldud, et ministeerium otsustab valikuliselt milliste riigi äriühingute ja hallatavate asutuste juhtide osas kehtestada huvide deklareerimise kohustus ning KVS § 13 lg 1 p 12-15 volitusnormide alusel huvide deklareerimise kohustuse otsus tehakse ministri tasandil, sh poliitilistel kaalutlustel. Seejuures peetakse huvide deklareerimist korruptsiooni tõrjumisel kasutuks meetmeks ja kohasem on korruptsiooni ennetamisel toetuda asutusesisestele riskipõhistele meetmetele. Artiklis on öeldud, et kui on olemas tõhusamad meetmed korruptsiooniohu ennetamiseks, siis kasutatakse neid. Kuivõrd KVS § 13 lg 1 p 12-15 alusel huvide deklaratsioonide esitamise kohustuse rakendamine on ebaühtlane ja niisugune eristav kohtlemine võib olla diskrimineeriv, soovib korruptsioonivastane erikomisjon ülevaadet niisuguse käsitluse õiguslikest alustest ja muudest põhjustest.

Ootame niisuguse eristava kohtlemise kohta selgitusi esimesel võimalusel, kuid hiljemalt 3. juuliks 2026.

Seejuures soovime argumenteeritud vastuseid ka alljärgnevatele küsimustele:

1. Miks ei ole KVS § 13 lg 1 p 12-15 alusel huvide deklareerimise kohustuse kehtestamine toimunud ühetaoliselt?
2. Kas ja millises ulatuses toimub KVS § 13 lg 1 p 12-15 alusel huvide deklareerimise kohustuse loomise otsustamisel asjaomaste juriidiliste isikute rolli ja mahu kaalumine?
3. Millistel kaalutlustel tehti rahandusministeeriumis otsus, mille kohaselt riigile kuuluvate ettevõtete juhid ei pea esitama huvide deklaratsioone?
4. Kas ja milliseid muudatusi planeerib rahandusministeerium riigi osaluspoliitika teostamisel, sh KVS § 13 lg 1 p 12-15 rakendamisel?

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Anastassia Kovalenko-Kõlvart
esimees

Anu Kärtner
631 6621 anu.kartner@riigikogu.ee